षष्ठः पाठः

मम दिनचर्या

द्वितीया विभक्तिः

रमेशः – प्रातः त्वं कदा उत्तिष्ठसि?

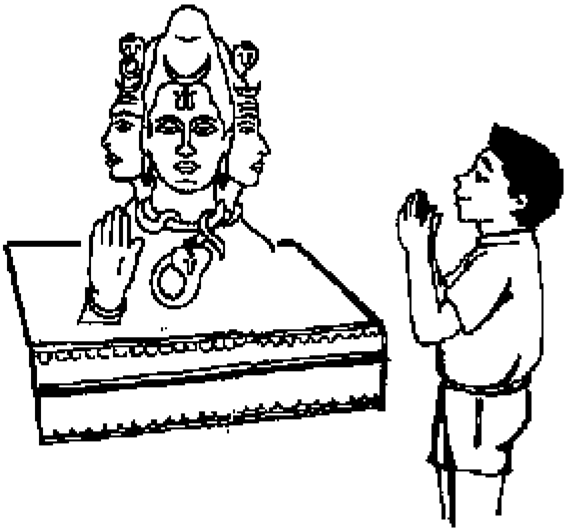

मोहनः – अहं प्रातः पञ्चवादने उत्तिष्ठामि।

रमेशः – अनन्तरं त्वं किं करोषि?

मोहनः – अहं प्रथमं गुरुम् ईशं च प्रणमामि, पश्चात् मातरं पितरं च नमामि।

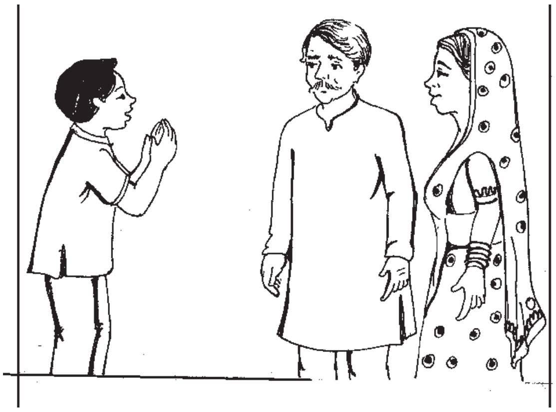

रमेशः – ततः किं करोषि?

मोहनः – ततः अहं शौचादिक्रियां करोमि। स्नानं ततः प्राणायामं स्वल्पाहारं च करोमि। पश्चात् सार्धसप्तवादने विद्यालयं गच्छामि, तत्र पाठान् पठामि, सुलेखं लिखामि खेलामि च।

रमेशः – मोहन! तत्र त्वं कां कां भाषां पठसि?

मोहनः – अहं हिन्दीभाषां, संस्कृतभाषां, आङ्ग्लभाषां च पठामि।

रमेशः – एताः सर्वाः भाषाः त्वं पठसि? किन्तु रुचिकरा सरला च भाषा का अस्ति?

मोहनः – संस्कृतभाषा अतिरुचिकरा सरला च अस्ति।

रमेशः – पठनानन्तरं किं किं करोषि त्वम्?

मोहनः – अहं सार्धद्वादशवादने गृहम् आगच्छामि, तदा भोजनं करोमि, अनन्तरं गृहकार्यं करोमि। सायङ्काले खेलामि। ततः भोजनं कृत्वा दूरदर्शनं पश्यामि। अनन्तरं नववादने शयनं करोमि।

शब्दार्थाः

कदा = कब	वादनम् = बजे
पञ्चवादने = पाँच बजे	स्वल्पाहारः = कलेवा
सार्धसप्तवादने = साढ़े सात बजे	शौचादि क्रिया = मल-मूत्र विसर्जन
रुचिकरा = प्रिय लगने वाली	शयनम् = सोना
अनन्तरम् = बाद में	

अभ्यासः

१. एकपदेन उत्तरत -

(क) मोहनः कदा उत्तिष्ठति?

(ख) मोहनः सप्तवादने कुत्र गच्छति?

(ग) का भाषा रुचिकरा अस्ति?

(घ) मोहनः रात्रौ किं पश्यति?

(ङ) मोहनः कदा शयनं करोति?

२. निम्नलिखितवाक्येषु द्वितीयाविभक्तेः शब्दान् चित्वा कोष्ठके लिखत -

यथा - अहं विद्यालयं गच्छामि। [विद्यालयं]

(क) गुरुम् ईशं च प्रणमामि। [ ] [ ]

(ख) मातरं पितरं च नमामि। [ ] [ ]

(ग) अहं तत्र पाठान् पठामि। [ ]

(घ) अहं द्वादशवादने गृहम् आगच्छामि। [ ]

३. वाक्यानि रचयत -

कृपया	(चमसः) चमसं (सुधाखण्डः) (तालः) (स्यूतः) (माला) मालां (पत्रिका) (शाटिका) (कुञ्चिका) (कर्तरी) कर्तरीं (लेखनी) (अङ्कनी) (जलकूपी) (पुस्तकं) पुस्तकं (फलं) (चित्रं) (पत्रं)	ददातु स्वीकरोतु पश्यतु पठतु आनयतु

४. अधोलिखितशब्देभ्यः उचितं शब्दं चित्वा रिक्तस्थानं पूरयत –

माम्, पाठं, वस्तूनि, मित्रं, शिक्षकं

(क) अहं .... पठामि।

(ख) सः .... नमति।

(ग) संदीपः .... क्रीणाति।

(घ) रमेशः .... आह्वयति।

(ङ) सः .... पृच्छति।

५. निर्दिष्टशब्दानां द्वितीयाविभक्तेः रूपं निम्नकोष्ठके लिखत –

शब्दाः	एकवचनम्	द्विवचनम्	बहुवचनम्
यथा- बालक	बालकं	बालकौ	बालकान्
(क) पुरुष	....	....	....
(ख) युवक	....	....	....